

PUNTA

PER PUNTA

17

Curs de valencià inicial A2 de
la Universitat d'Alacant i *Información*

Universitat
d'Alacant

Fascicle 17. Els verbs *dir* i *saber*

Jo **dic**
Tu **dius**
Ell o ella **diu**
Nosaltres **diem**
Vosaltres **dieu**
Els o elles **diuen**

Què pots fer amb el verb *dir*?

1 Pots expressar alguna cosa amb paraules:

- Jordi **diu** que té moltes ganes que arribe Nadal.
- Elles mai no **diuen** ni xut ni mut quan els pregunta la professora.
- El Panxo li **diu** al Pinxo: "Vols que et punxe amb un punxó?" I el Pinxo li **diu** al Panxo: "Punxa'm, però en la panxa no."

Saps que la *x* de *Panxo* sona com la *tx* de *cotxe* o la *x* de *xic*?

Saps que no *dir* ni *xut* ni *mut* vol dir 'no dir res, quedar-se en silenci'? També es poden utilitzar amb el mateix sentit les frases *no dir ni fava* i *no dir ni pruna*.

L'última frase dels exemples és un embarbussament o travallengua. És a dir, una frase difícil de pronunciar i que sol usar-se com a joc, perquè sol generar equívocs i realitzacions gracioses.

ORAL

Exercici 1.

Prova a dir correctament els travallengües següents:

- Setze jutges d'un jutjat mengen fetge d'un penjat.
- Un plat pla blanc, ple de pebre negre està.

- Pare, l'haca l'he treta. L'altra haca la trac?
- En quin tinter té tinta Anton?
- Les carxofes de Polop, quan bullen fan xop-xop.

Saps que les *o* de *carxofes*, *Polop* i *xop-xop* són obertes? I que per a fer eixe so has d'obrir molt la boca, igual que quan pronuncies una *a*?

Ací t'oferim un llistat de coses que podem dir:

mentires, la veritat, floretes, informació, un comentari, un insult, paraules malsonants, ximpleries, un embarbussament...

Saps que *mentira* també es pot dir *mentida*? Per això, qui menteix és un mentirós o un mentider.

Saps que les *floretes* són paraules que diem per a afalagar algú? A continuació et mostrem unes quantes floretes, per si alguna volta necessites usar-ne:

- Eres més templat que un orgue.
- Tu eres del pinyol dolç.
- Teniu gràcia per a donar-ne, vendre'n i regalar-ne!

Fascicle 17. Els verbs *dir* i *saber*

Ací tens un grapat d'adjectius afalagadors amb els quals pots crear les teues pròpies floretes:

guapo-guapa, bonic-bonica, bombó, bell-bella, atractiu-atractiva, gentil, templat-templada, ben plantat-ben plantada, polít-polida, captivador-captivadora, preciós-preciosa...

I també un grapat de verbs:

embriuar, fascinar, captivar, encantar, enamorar, encisar...

-Quina veu té eixe locutor! Em fascina!

-És una persona que encisa amb la seua simpatia.

-La seua eloqüència va captivar l'auditori.

I tu, com reacciones si et diuen una floreta? Si té gràcia, és possible que acabes posant-te vermell o vermella (o roig o roja). Per a indicar eixa acció, el valencià disposa del verb *ruboritzar*, però també d'uns altres com *envermellar* o *enrogir*, formats a partir dels noms dels colors. Uns altres verbs formats amb el mateix procediment són: *reverdir*, *ennegrir*, *emblanquir*, *engroguir*, *emblavir*, *emmarronir*, etc.

Exercici 2.

Ompli els buits d'estes frases amb el verb derivat dels colors més adequat en cada cas. Fixa't que tots són verbs de la tercera conjugació que es conjuguen com el verb partir:

emblanquit, emblavint, emmarroneix, engroguit, ennegrit, enrogit, reverdeixen

- Quan cau la fulla a la tardor, el paisatge s'_____.
- A la primavera les plantes _____ després de les pluges.
- Les parets del fúnebre s'han _____ este hivern per totes les voltes que hem encés el foc.
- Les dents se li havien _____ de fumar.
- Esta pasta de dents és tan bona que m'ha _____ les dents en una setmana.
- El pintor està _____ el cel del seu quadre amb un blau molt intens.
- Hui m'han dit "templat!" pel carrer i m'he _____. Després m'he girat i he vist que m'ho havia dit ma mare.

Saps que *fulla* i *full* són dos paraules diferents? *Fulla* fa referència a la de l'arbre o, també, a la d'un ganivet, una destal, etc. Mentre que *full* és un tros de paper.

Recorda que en valencià sempre escrivim *m* davant de *p*, *b* i *m*. Per exemple: *empobrir*, *empatar*, *embolicar*, *embenar*, *emmarcar*, *emmudir*, etc.

Saps que *embenar* vol dir 'posar una bena damunt d'una ferida'?

Exercici 3.

Tot seguit, t'oferim unes frases fetes amb el verb *dir* i què signifiquen. Llig-les amb atenció i, després, completa les oracions amb la frase feta corresponent:

• <i>Dir amén</i> : 'dir que sí a tot sense protestar'	• <i>En un dir amén</i> : 'molt ràpidament'
• <i>Poder dir missa</i> : 'no importa gens què diga'	• <i>Dir quatre coses ben dites</i> : 'dir les veritats'
• <i>Dit i fet</i> : 'dir una cosa i fer-la de seguida'	• <i>Dir de boca</i> : 'dir alguna cosa per quedar bé'

- Glòria és molt ràpida escrivint: va fer la redacció _____.
- Ma mare ja _____, que jo pense fer-me el tatuatge sí o sí.
- Alícia li va _____ a Josep després de l'acalorada reunió.

d) Va ser _____: vam comprar les entrades i vam anar a veure el futbol.

e) Marcel sempre diu que tot està bé. Però és un fals, només ho _____.

f) Robert és molt dòcil: s'ha acostumat a _____ a tot el que li proposen.

2 Pots demanar que et repetisquen o t'aclarisquen una informació:

-Perdona, com **dius**?

-Ha passat un cotxe i no t'he sentit bé. Què has **dit**?

Com i què són dos interrogatius. Estes paraules ens permeten preguntar tot el que no ens ha quedat clar en una conversació. Els interrogatius són els següents:

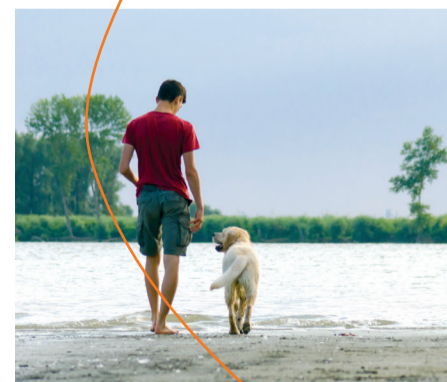
- **Què** ► Pregunta directament per l'acció: *Què ha passat?*
- **Qui** ► Pregunta pel protagonista de l'acció: *Qui ho ha fet?*
- **Quan** ► Pregunta pel temps de l'acció: *Quan ha sigut?*
- **Com** ► Pregunta per la manera com ha ocorregut l'acció: *Com ha passat?*
- **On, a on, d'on** ► Pregunta pel lloc de l'acció: *On estareu?*
- **Quin, quina, quins, quines** ► Pregunta per un nom concret: *Quin plat vols?*
- **Quant, quanta, quants, quantes** ► Pregunta per la quantitat: *Quantes cullerades vols?*
- **Per què** ► Pregunta pel motiu de l'acció: *Per què ho has trencat?*
- **Per a què** ► Pregunta per la finalitat de l'acció: *Per a què has vingut?*

Exercici 4.

Llig el text i respon oralment a les preguntes:

Pere és un bon xic, tot i que és un poc peculiar. Sempre diu que estima molt els seus amics de l'escola, sobretot a Joan i a Marta, però que el millor amic que té és Blai, el seu gos. L'estiu passat, quan encara tenia dèsset anys, volia acompanyar tota la família per a fer un viatge a Amèrica del Sud, en concret a Colòmbia, però son pare li va dir que ni pensar-ho ni somiar-ho, que li feia molta por travessar l'oceà en avió. Així que se'n va anar amb els seus pares de vacances a París. Allí va poder visitar la Torre Eiffel i el museu del Louvre, entre altres monuments. La ciutat el va encisar i, a més, va aprendre un poc de francès, llengua que vol continuar estudiant en la carrera, ara que ja domina el valencià, el castellà i l'anglès perfectament. Com que acaba de complir els divuit anys, està organitzant amb Joan i Marta un viatge en interrail per tot Europa per a les vacances de Mona. Això sí, els ha deixat ben clar que Blai també els acompanyarà en esta aventura.

- Qui és el millor amic de Pere?
- A on volia anar de vacances l'estiu passat?
- Què li feia por a son pare?
- A on va anar de vacances finalment? I quins monuments va visitar?
- Quants anys té Pere a hores d'ara?
- Quan farà el viatge en interrail? Amb qui?
- Per què diries que Pere és peculiar?

Saps que *oceà* és una paraula aguda en valencià? També ho són *eriçó*, *esperit*, *futbol*, *pivot* o *hoquei*, entre altres.

Saps que *acomboiar* (o *comboiar*) significa 'animar algú a fer alguna cosa de caràcter lúdic o festiu'. Al final m'han acompanyat a formar part del grup. Prové de *comboi* ('il·lusió, entusiasme').

Jo **sé**
 Tu **saps**
 Ell o ella **sap**
 Nosaltres **sabem**
 Vosaltres **sabeu**
 Ells o elles **saben**

Què pots fer amb el verb *saber*?

1 Pots dir que tens coneixements sobre algun tema o que tens alguna habilitat:

-Alba i Davinia ja **saben** manejar la tauleta.

-**Sabeu** per què no ha vingut?

En moltíssimes ocasions, el verb *saber* és seguit per una oració introduïda per les conjuncions *que* o *si*, com has pogut veure en els nostres fascicles:

-**Saps que** he millorat molt estudiant Punt per punt?

-No **sabia que** t'ho havien encomanat a tu.

-No **sé si** podré anar amb vosaltres, perquè encara he d'estudiar.

Saps que tots els superlatius s'escriuen amb doble *s*? *Boníssima, il·lusionadíssim, grandíssim, riquíssima, pobríssim...*

Òbviament, es pot saber de tot:

la veritat, les respostes de l'examen, quatre idiomes, trucs de màgia, receptes, històries, contes, narracions, acudits...

Quan indiquem que som capaços de fer una cosa, és a dir, que tenim una certa habilitat, és quan usem *saber* seguit d'infinitiu:

-**Sé comptar** fins a vint en èuscar.

-Cristina **sap tocar** l'acordió.

A més, també pots saber, molt o poc, de les diverses ciències:

matemàtiques, enginyeria, arquitectura, física, filosofia, filologia, història, economia, climatologia, sociologia, biologia, arqueologia, geologia, geografia, astronomia, química, psicologia...

Exercici 5.

Relaciona les disciplines científiques de la columna de l'esquerra amb el vocabulari propi d'eixa ciència que apareix en la columna de la dreta:

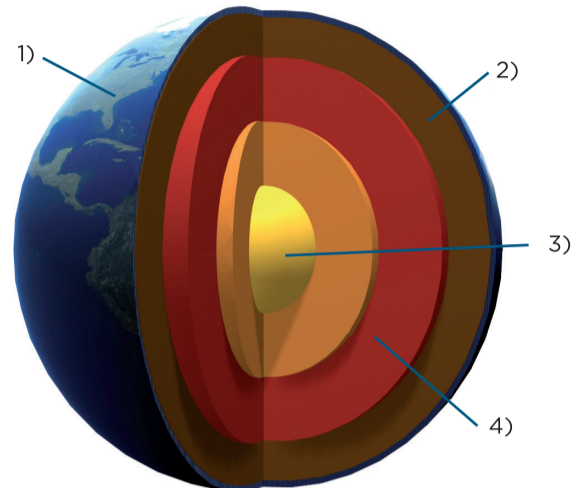
a) Arqueologia	1) Fonaments, ciment, disseny, plànol
b) Matemàtiques	2) Fonemes, desinències, lexemes, sintagmes
c) Arquitectura	3) Constel·lacions, galàxies, equinocci, solstici
d) Filologia	4) Istmes, estrets, equador, meridià de Greenwich
e) Geografia	5) Huracà, anticicló, gota freda, isòbares
f) Biologia	6) Escorça, mantell, nucli, terratrèmol
g) Astronomia	7) Jaciments, fòssils, civilitzacions, restes
h) Sociologia	8) Cèl·lules, molècules, bacteris, gens
i) Climatologia	9) Circumferències, equacions, angles, nombres
j) Geologia	10) Societat, col·lectivitat, globalització, revolucions

Saps que *nombre* i *número* són dos paraules sinònimes en la majoria de sentits? No obstant això, *nombre* se sol reservar per a l'àmbit científic (*nombre enter, nombre primer, nombre algebraic...*) i per a indicar una certa quantitat (*hi havia un gran nombre d'assistents*). Mentre que *número* sol fer referència a un element en una sèrie (*visc en el número 12*) i s'usa en expressions com *número u o números rojos*.

Exercici 6.

Saps molt de geologia? Esperem que sí! Relaciona les paraules del requadre amb la part de la Terra que designen:

mantell, nucli intern, escorça, nucli extern

Exercici 7.

Coneixes estes frases fetes? Saps què volen dir? Tria el significat corresponent entre les opcions que et donem:

1. <i>Saber quin peu calça.</i>
a) Conèixer el número de sabata d'algú.
b) Saber quina mesura té el peu d'algú.
c) Conèixer bé a algú.	2. <i>Saber el dimoni on s'amaga.</i>
a) Fer ritus satànics.
b) Saber molt, ser molt espavilat.
c) Ser un xafarder.
3. <i>No saber amb quina mà se senya.</i>
a) Utilitzar de forma natural la mà esquerra.
b) No saber resar.
c) Ser un ignorant.	4. <i>No saber a quina porta tocar.</i>
a) No saber com resoldre una situació.
b) Haver oblidat on viu una persona.
c) Fer les coses a l'atzar.
5. <i>Què sap l'ase què és el safrà?</i>
a) Usar espècies com el safrà per a cuinar.
b) Ser un ignorant o un inepte.
c) Donar menjar a un ase.	6. <i>Saber més que la fam.</i>
a) Ser molt sabut.
b) Passar molta gana.
c) Haver perdut les ganes de menjar.

Saps que l'interrogatiu *quin, quina, quins, quines* sempre acompanya un substantiu? *Quin cotxe s'ha comprat?* En algunes ocasions, també el pot substituir: **Quins** quadres més bonics. **Quin** és el que has pintat tu?

El verb *dir* forma el present i el passat imperfet de subjuntiu seguint el procediment regular d'altres verbs com *beure, prendre* o *tindre*: *dic ▶ diga ▶ diguera*. -*Què vols que et diga?* -*Si em digueres la veritat, t'ho agrairia*. En canvi, el verb *saber* fa estos temps d'una manera diferent: *sé ▶ sàpia ▶ sabera*. -*Com vols que ho sàpia?* *Et promet que, si ho sabera, t'ho contaria*. Fixa't en el quadre següent:

Jo	<i>diga</i>	<i>diguera</i>	<i>sàpia</i>	<i>sabera</i>
Tu	<i>digues</i>	<i>digueres</i>	<i>sàpies</i>	<i>saberes</i>
Ell o ella	<i>diga</i>	<i>diguera</i>	<i>sàpia</i>	<i>sabera</i>
Nosaltres	<i>diguem</i>	<i>diguérem</i>	<i>sapiem</i>	<i>sabérem</i>
Vosaltres	<i>digueu</i>	<i>diguéreu</i>	<i>sapieu</i>	<i>sabéreu</i>
Els o elles	<i>diguen</i>	<i>digueren</i>	<i>sàpien</i>	<i>saberen</i>

Exercici 8.

Ompli els buits amb les formes verbals corresponents dels verbs *dir* i *saber* en subjuntiu:

- Si Josep ens _____ les errades amb més educació, totes li fariem més cas. Pareix que no _____ parlar amb respecte!
- Volem que ens _____ si ens dedicaràs un concert privat quan _____ tocar bé la guitarra.
- Jo esperava que Lluç i Manel _____ què estava passant i li ho _____ a Teresa, però ni ho sabien, ni li van dir res.
- Joan, si _____ que coents estaven els vitets! Que t'ho _____ els teus germans, que només n'han tastat un mosset i se'ls ha quedat la boca abrasada!

Saps que *coent* és un sinònim de *picant* i significa que 'alguna cosa produeix una sensació semblant a una cremada'. Per això diem també que *les ferides couen*.

Saps que *tastar* vol dir 'posar-se en la boca un poquet d'un menjar o d'una beguda per comprovar el gust que fa'. *Has tastat els vins d'Alacant? Fes-ho, estan boníssims!*

Les paraules *però*, *si* o *que* són conjuncions que han aparegut en les frases de l'exercici anterior. Les conjuncions o nexes són paraules molt útils, perquè ens permeten establir relacions entre les diverses parts del discurs. Ací te n'oferim només unes quantes, distribuïdes segons la funció que realitzen:

Conjuncions	Per a què serveixen?	Exemples d'ús:
<i>i</i> <i>ni</i> <i>que</i>	Uneixen idees o paraules.	<i>A la mitjanit no hi havia ni aigua ni vi. Pensem que heu de treballar molt més.</i>
<i>o</i> <i>o bé</i> <i>o si no</i>	Elegeixen entre dos opcions.	<i>Prendreu aigua o cervesa? Podem fer camí o bé anar en bicicleta.</i>
<i>si</i> <i>en el cas que</i>	Marquen una condició.	<i>Si tens temps, avisa'm. En el cas que aproves, ho celebrarem!</i>
<i>és a dir</i> <i>o siga</i> <i>en altres paraules</i>	Aclareixen el que s'acaba de dir.	<i>Esta paraula és un gal·licisme, és a dir, ve del francès.</i>
<i>a més</i> <i>de fet</i> <i>a més a més</i> <i>també</i>	Afigen més informació.	<i>L'examen tindrà dos redaccions i, a més, una exposició oral.</i>
<i>aleshores</i> <i>doncs</i> <i>per tant</i>	Indiquen el lligam entre dos oracions.	<i>-No vull anar al parc. Aleshores, a on vols anar?</i>
<i>no només...</i> <i>sinó també</i>	Estableixen una correlació.	<i>No només anirem a Morella, sinó també a la Tinença de Benifassà.</i>
<i>però</i> <i>no obstant això</i> <i>sinó</i>	Oposen arguments.	<i>No ho veig clar, però ho faré com dius tu. No estudia mai. No obstant això, aprova.</i>
<i>d'una banda,</i> <i>de l'altra</i> <i>per altre costat</i>	Canvien d'argument.	<i>D'una banda, eres el coordinador i, de l'altra, tens molta més experiència que jo.</i>
<i>perquè</i> <i>a causa de</i> <i>ja que</i> <i>per culpa de</i>	Presenten un motiu o una causa.	<i>Et faig un regal perquè m'has ajudat molt. El carrer està tallat per culpa de les obres.</i>
<i>en conclusió</i> <i>en definitiva</i> <i>finalment</i>	Resumeixen la idea fonamental del text.	<i>En definitiva, comuniquem que l'Ajuntament no tallarà els arbres del parc.</i>

Saps que *sinó* és una conjunció que permet corregir una informació errònia que ha aparegut prèviament? *La paella no l'ha feta Pere, **sinó** jo. No vam anar de vacances a Galícia, **sinó** a Euskadi.* En canvi, *si no* separat té un sentit ben diferent, ja que representa una condició negativa: ***Si no** véns, m'entristiré molt.*

Exercici 9.

Ompli els buits amb la conjunció més adequada de les que t'oferim en el quadre:

aleshores, d'una banda, de fet, de l'altra, és a dir, finalment, no obstant això, sinó també

Pel Nadal, totes les famílies amb xiquets xicotets haurien d'anar a Alcoi almenys un parell de vegades. (1) _____, per vore el Betlem del Tirisiti. (2) _____, per assistir a la Cavalcada de Reis Mags.

El muntatge teatral del Tirisiti és una obreta de titelles que anuncia l'arribada del Nadal. (3) _____, el Tirisiti no tracta només del naixement de Jesús, (4) _____ de la celebració de les festes de Moros i Cristians. (5) _____, és una mescla de les festivitats pròpies d'Alcoi.

La Cavalcada de Reis Mags es remunta a 1866. (6) _____, és la més antiga documentada a tot Espanya. Cada quatre de gener, l'ambaixador reial anuncia amb el seu pregó l'arribada de Melcior, Gaspar i Baltasar. (7) _____, els xiquets i les xiquetes s'acosten a escoltar-lo i depositen les cartes en els sarions que carreguen uns burrets. (8) _____, el cinc de gener, Ses Majestats recorren els carrers d'Alcoi a l'hom d'uns camells i reparteixen els regals.

Solucions:

Exercici 2

- emmarroneix, b) reverdeixen, c) ennegrit, d) engroguit, e) emblanquit, f) emblavint, g) enrogit

Exercici 3

- en un dir amén, b) pot dir missa, c) dir quatre coses ben dites, d) dit i fet, e) diu de boca, f) dir amén

Exercici 4

- Blai, el seu gos.
- A Amèrica del Sud, a Colòmbia.
- Travessar l'oceà amb avió.
- A París. La Torre Eiffel i el museu del Louvre.
- Dihuit anys acabats de complir.
- En les vacances de Mona, amb Joan, Marta i Blai.

g) (resposta oberta) Perquè el seu millor amic és un gos, perquè parla tres idiomes i n'està aprenent un altre més, perquè vol viatjar per tot el món...

Exercici 5

- a7, b9, c1, d2, e4, f8, g3, h10, i5, j6

Exercici 6

- escorça, 2) mantell, 3) nucli intern, 4) nucli extern

Exercici 7

- 1c, 2b, 3c, 4a, 5b, 6a

Exercici 8

- diguera, sàpia, b) digues, sàpies, c) saberen, digueren, d) saberes, diguen

Exercici 9

- D'una banda, (2) De l'altra, (3) No obstant això, (4) sinó també, (5) És a dir, (6) De fet, (7) Aleshores, (8) Finalment

Agenda cultural

17 de gener, 16.00 h - Universitat d'Alacant i Seu de Torrevella
Proves de valencià dels nivells A2 i B2

18 de gener, 16.00 h - Universitat d'Alacant i Seu de Torrevella
Prova de valencià del nivell B1

19 de gener, 16.00 h - Universitat d'Alacant
Prova de valencià de nivell C2

20 de gener, 16.00 h - Universitat d'Alacant i Seu de Torrevella
Prova de valencià de nivell C1

Consulta aules i horaris ací:

<https://slc.ua.es/va/llengues/secretaria/proves-d-acreditacio-de-valencia-2016-17.html>

UAenvalencia

culturaenlaUA

Autoria:

Juli Martínez Amorós (coordinador), Rosa Anna Guijarro Contreras i Maria Josep Domènech Sempere

Maquetació: Jesús Àngel López Ramón | www.masuno.es

Correu electrònic: puntperpunt@ua.es

Una iniciativa del Servei de Llengües de la Universitat d'Alacant i Informació